No. 990 Zaterdag 20 December 1902. 19de Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0,20.

BUREAU VAN DIT BLAD

PLEIN CONCORDIA N°. 129, PIETERMAAI.

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagar padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao, 19 December.

KRITIEK

— OP HET —

RAPPORT VAN PROF. WENT.

V.

Als antwoord op de door hem zelf gestelde vraag: „Hoe is nu de tegenwoordige toestand van den landbouw op Curaçao?" volgt thans het eigenlijke „Rapport van Prof. Went omtrent den toestand van land- en tuinbouw op de Nederlandsche Antillen." „Vooropstellende, dat naar mijn meening, zooals hier uiteengezet werd, landbouw op Curaçao zeer goed mogelijk is......" „Vooropstellende," zegt de professor. Dit is het juiste woord. De rapporteur begint met zijn meening *voorop te stellen* en ziet dan of de feiten hiermede overeenkomen, en waar dit niet het geval is, keurt hij die feiten af. De hoogleeraar verkondigt als zijn meening, dat landbouw op Curaçao zeer goed mogelijk is „zooals hier uiteengezet werd." Van die uiteenzetting zagen we nog niet veel of ze moet verscholen liggen in de *verwachtingen* van Prof. Went na bespreking van klimaat en bodemgesteldheid, dat cultuur hier mogelijk zal zijn, maar dan nog op de berghellingen een beperkte, welke „natuurlijk gevaar loopt te *mislukken* in regenarme jaren." Hoe hierop nu volgen kan: zooals hier uiteengezet werd (is) landbouw op Caraçao zeer goed mogelijk" begrijpen wij niet. Vooral dat *zeer goed* klinkt zeer vreemd.

De algemeene indruk van onzen landbouw was beslist ongunstig. De meeste ondernemingen bevinden zich in een toestand van groote verwaarloozing. En ook de woonhuizen zien er meestal......" enz. wij sparen den lezer de herhaling van die lyrische ontboezeming, welke wij allen van buiten kennen.

Wij brengen slechts in herinnering, wat wij in ons *Protest* van 6 September schreven: *Sommige* plantages geven duidelijk aan, dat zij vroeger bij grooter handel en een goedkooper werkkracht. betere dagen hebben gekend, zij worden niet meer in alle opzichten onderhouden, maar „een toestand van groote verwaarloozing" voor „de meeste" is overdreven. *Onwaar* echter „dat de landhuizen vuil zijn en eerder aan een verblijf voor dieren dan voor menschen (doen) denken."

In Oost-Indië treft men rijker landhuizen aan, maar op Curaçao zien de meeste er zóó uit, dat men volstrekt niet wanen zou in „een noodlijdende kolonie te wezen". De vele protesten die op ons protest gevolgd zijn, hebben deze onze meening nog meer bevestigd. Het is duidelijk, dat de professor onze plantages bezocht met een nog levendige herinnering aan Java met zijn Oostersche weelde en rijkdom en overvloedige plantengroei. En daarom moesten over het algemeen onze eenvoudige, doch nette landhuizen wel tegenvallen.

Prof. K. Martin in zijn „West-Indische Skizzen" schijnt een anderen indruk ontvangen te hebben. Zeer nauwkeurig beschrijft hij onze landhuizen met hun frissche, ruime lokalen en open gaanderijen. Aan den toon zijner beschrijving hoort men dadelijk, hoe aangenaam en tevreden hij na een warmen rit of vermoeiende wandeling daar heeft uitgerust: „Diese Einrichtung ist ungemein wohlthätig, denn trotz aller Hitze findet man in den Häusern doch sicherlich auch zur drückendsten Tageszeit irgend ein kühles Plätzchen, an dem man von der draussen herrschenden Glut nichts verspürt, und ebensowenig fehlt jemals ein kühlender Trunk Wassers, welches die Bewohner in thönernen Kühlkrügen besonders frisch zu erhalten wissen."

Met genoegen herinnert hij nog onze wipstoelen, en besluit dan: „Die Einrichtung ist ganz überaus einfach ...... und...... sehr praktisch."

„En inderdaad staan de meeste van die plantagewoningen leeg." Niet zoo algemeen, Professor, laat ons eerst eens onderscheid maken tusschen de villa's in de nabijheid der stad en de grootere landhuizen der meer uitgestrekter plantages.

De villa's worden hoofdzakelijk slechts in de warmere dagen, Juli en Augustus, bewoond. Maar waarom? Niet omdat die goed ingerichte, frissche villa's een „verbanningsoord" zijn, maar omdat zij toebehooren aan de rijke kooplieden, die hun werkzaamheden hebben in de stad. Gedurende het jaar kunnen zij moeilijk meer dan één dag per week, den rustdag, op hun buiten doorbrengen, maar zoodra het hun slechts eenigszins mogelijk is, breken zij er eenige weken uit om de genoegens van het buitenleven te smaken.

Wat nu de uitgebreider plantages betreft; drie maanden geleden schreven wij reeds: Maar de andere groote plantages zijn, bijna zonder uitzondering, altijd bewoond.". De heer G. A. F. Nouel geeft in „De Vrijmoedige" van verleden week, No. 37, een lange lijst namen van plantages waarop de eigenaars met of zonder familie voortdurend wonen. De reden echter waarom op eenige plantages de eigenaar *niet voortdurend* woont is geenszins, omdat het huis hem *te vuil*, en een *verblijf voor dieren* is, maar vooreerst, omdat de plantages *te ver van de stad* gelegen zijn, wat zeer lastig is voor den eigenaar, die niet uitsluitend van den landbouw leeft, maar in de stad nog andere zaken moet besturen, welke hem veel meer opbrengen. Bovenal echter omdat de kinderen op die afgelegen plantages hun opvoeding moeten missen. Een privaat onderwijzeres kan een ieder niet aanschaffen, en de scholen van meer uitgebreid onderwijs vindt men slechts in de stad. Zoodra de rit per ezel of rijtuig te lang wordt om dagelijks ter wille van het schoolbezoek te herhalen, blijft de eigenaar *om zijn kinderen* in de stad en kan slechts met de vacantie naar buiten gaan. Om deze reden ook, omdat de familie er niet voortdurend woont en alleen de eigenaar of diens zoon eenige dagen in de week daar doorbrengt, zijn de zalen niet zoo rijkelijk gemeubeld, waardoor zij misschien op Prof. Went den indruk maakten van gevangenissen, doch ten onrechte. De heeren die zonder familie geregeld hun plantage bezoeken, twee-, drie-, soms meermalen in de week, komen om de *plantage* en niet om het *huis*, voor hen is een compleet ameublement overbodig.

Prof. Went zegt verder: „terwijl het beheer der plantages geheel over-

Feuilleton.

UIT KRUGER'S GEDENKSCHRIFTEN.

Bij hun terugtocht naar den Selikatspas (in de nabijheid van 't tegenwoordige Pretoria) en naar Marico, twee van hunne hoofdplaatsen, sleepten de kaffers al het vee der trekkers, dat natuurlijk niet in het versterkte kamp had kunnen opgenomen worden, mede, alsook 2 blanke en 3 kleurling-kinderen, van wie men nooit meer iets gehoord heeft.

Om deze euveldaden. te straffen, trok Potgieter (de leider van dezen geheelen trek) met een commando over de Vaalrivier. Hij wilde Moselikats zelf opzoeken en hem tuchtigen. Aan die expeditie heb ik ook deelgenomen.

Te Wonderfontein in het district Potchefstroom, liet Potgieter al de wagens enz. achterblijven en zette daarna met een commando ruiterij den Zoeloe-hoofdman achterna. Bij Klein-Buffelshoek, in het Magaliegebergte, dicht bij de bekende Olifantsrivier, vond Potgieter in de holen aldaar den hoofdman Magate, die in den omtrek van Rustenburg woonde en in de geschiedenis der trekkers een groote rol heeft gespeeld. Hij had slechts een klein gevolg bij zich: en op de vraag van Potgieter waar Moselikats zich bevond, antwoordde hij, dat deze over de de Krokodilrivier was getrokken. Op de verdere vraag waarom hij dan was teruggebleven en zich hier verscholen had, antwoordde hij, dat hij bij den tocht noordwaarts in de duisternis van den nacht was weggeloopen en zich nu verborgen hield, uit vrees voor de achtergebleven wreede benden, die nog bij den Selikatspas toefden. Wijl nu Moselikats zelf niet meer ingehaald kon worden, en een aanval op de bevestigde stelling aan den Selikats-pas niet mogelijk was, keerde het commando om en trok het weer naar het vrouwenkamp aan de Rhenoster- en Vaalrivier. Het gebied van Moselikats werd geannexeerd en de hoofdmannen, die zich uit vrees voor hem onderworpen hadden, stelden zich onder bescherming van de Boeren, wien zij dankbaar waren voor hunne bevrijding.

Een ambt van beteekenis aanvaardde Kruger*) in het jaar 1852, toen hij gekozen werd tot veldkornet in werkelijken dienst. Als zoodanig vergezelde hij in dat jaar den ouden opper-commandant A. W. J. Pretorius naar de Zandrivier, waar het bekende Zándrivier-tractaat gesloten is.

Nog in hetzellde jaar volgde de veldtocht tegen het Kafferhoofd Sechiel (ook Setyili of Setscheli genoemd), waaraan Kruger als commandant deelnam. Deze Sechiel had hulp verleend aan een anderen Kafferhoofdman Moseliel (ook Moselele genaamd), die in de Zuid-Afrikaansche Republiek moorden had gepleegd, en hij weigerde hem uit te leveren. Het verzoek om uitlevering beantwoordde hij met de brutale verklaring, dat wie Moseliel wilde hebben, hem maar uit zijn maag moest komen halen. Hij wilde daarmede zeggen, dat Moseliel bij hem even veilig geborgen was als de spijzen, die hij gegeten had.

Een commando, onder bevel van den hoofdcommandant Scholtz en den nieuwgekozen commandant Paul Kruger, werd afgezonden om hem te tuchtigen. Toen het commando voor de stad van Sechiel kwam, zond de Kafferhoofdman aan commandant Scholtz een bode en liet hem zeggen, dat hij hem morgen niets zou doen, omdat het dan Zondag was, maar Maandag zou hij goed met hem afrekenen. Tegelijk liet hij heel naïef — waarschijnlijk op grond van zijne beleefdheid, om ons den geheelen Zondag te "sparen" — om een beetje koffie en suiker verzoeken. Commandant Scholtz gaf als antwoord op deze boodschap, dat hij wel koffie en suiker had, maar niet bestemd voor verzending. Maar Maandag zou, hem daarvoor wat Paprika zenden!

Maandagmorgen begon de bestorming. Kruger was als gewoonlijk een van de eersten en schoot met zijn vierpondergeweer, dat hij met groot schroot geladen had, vele Kaffers dood. Toen de berg, waarop Schiels stad lag, reeds gedeeltelijk veroverd was, schoot Louw du Plessis, die het kanon bediende, tegen een grooten steen. en de terugspringende kogel vloog met zooveel kracht langs het hoofd van Kruger, dat hij bewusteloos neerviel. Hij werd op de been gebracht door zekeren Van Rooijen, die hem tegelijkertijd een doek op het gewonde hoofd legde. Terwijl Kruger bewusteloos lag en Van Rooijen met hem bezig was, hield een jonge Hottentot van zijn broeder, die terstond was toegesneld, door zijn zeker schot de Kaffers op den noodigen afstand.

Toen Kruger weer bijkwam, zag hij juist, hoe de Kaffers achter rotsblokken en wagens kwamen aansluipen, en hij begreep, aan welk gevaar zijne burgers zouden prijsgegeven zijn, indien zij niet spoedig gewaarschuwd werden. Terstond hief hij zich op, om den aanval op het bedreigde punt te leiden, ofschoon hij door zijne verwonding zelf nog geen geweer hanteeren kon. De Kaffers schoten met alle macht uit hunne holen en schuilplaatsen te voorschijn, maar na een hard gevecht gelukte het den burgers hen van den berg te verdrijven.

Nog eenmaal kwam Kruger tijdens dit gevecht in levensgevaar. Een vijandelijke kogel uit een bui-

*) In de gedeelten, welke nu volgen — dus ook verder in het geheele boek — spreekt Kruger van zichzelf steeds in den derden persoon. Hij begint daarmede van het oogenblik af, toen hij in Staatsdienst kwam. Waarschijnlijk is hij van meening, dat met dat oogenblik zijn leven ophoudt een particulier leven te zijn, en dat hij zichzelf alleen heeft te beschouwen als een deel van zijn land.

gelaten wordt aan een slecht betaalden neger-opzichter." Wat „geheel overlaten" hier beteekent weten wij nu voldoende." Over het algemeen houden de eigenaars wel degelijk flink toezicht, daarom juist gaan zij zoo dikwijls naar buiten. Dat „slecht betaald" moet wijzen op algemeene verwaarloozing. En toch wordt er, zelfs in deze slechte tijden, nog heel wat ten koste gelegd aan de plantages, maar deze zijn dikwerf zoo uitgestrekt, dat de groote sommen aan onderhoud en verbetering besteed, slechts een betrekkelijk klein gedeelte der onderneming een welvarend aanzicht kunnen geven, of somtijds geheel verslonden worden om groote, dure reparaties te bekostigen.

Groote kapitalen zijn zeldzaam op Curaçao, daarom kan er weinig worden gewaagd en moet men zeker zijn voor de groote uitgaven minstens even groote inkomsten terug te krijgen. Wanneer voor den landbouw het geld maar goedkooper wordt, zal er wel meer gewaagd worden en dan zal de vooruitgang ook zichtbaar worden, maar zonder GOEDKOOP LANDBOUWCREDIET is snelle vooruitgang van den landbouw ONMOGELIJK.

De arbeiders verdienen hier minder geld dan in andere landen, omdat het leven hier goedkooper is en voornamelijk omdat de landbouw tot dusverre nog geen groote winsten oplevert; maar dat de opzichter „slecht betaald" wordt, moeten wij ontkennen. Dit zou ook wel heel onpraktisch wezen, in 't bijzonder voor de eigenaren, die niet voortdurend op hun onderneming wonen. De heer NOUEL verklaart: velen hunner hebben van hun z. g. gering salaris genoeg kunnen oversparen, om een tuintje of een huis in de stad te koopen." Dit is dus een verklaring, gestaafd door feiten, die luider spreken dan de bewering van Prof. Went. Dr. K. MARTIN heeft dit in 1885 ook opgemerkt: „Freilich sind nicht alle diese Leute so arm. Die Hausbedienten und Aufseher, sowie eine Reihe anderer Farbirger, welche in nächster Umgebung des Pflanzers leben, haben kaum über etwas zu klagen und man sieht ihnen die besseren Lebensumstande, in denen sie verkehren, schon an der Kleidung an."

Volgt nu een beoordeeling van verschillende ondernemingen. Maar al aanstonds wil ons een hard woord ontglippen: *Eenzijdig*. Toch ligt de hoofdschuld hier niet bij Prof. Went. Hij is *landbouwkundige*, en werd uitgezonden om verslag uit te brengen over den toestand van land- en tuinbouw op onze Antillen.

Dit was kortzichtigheid van Holland. De commissie diende anders te zijn samengesteld. Op Curaçao en de eilanden wordt veeteelt onder de voornaamste bronnen van inkomst gerekend. Hierop had men evenzeer het oog moeten vestigen.

Prof. Went wil nu overal bosschen en tuinen zien en gunt het vee geen spiertje gras. Niet een enkel woord over het aanleggen van weide, het verbeteren onzer grassoorten.

Legt men zich op de een of andere plantage hoofdzakelijk toe op veeteelt, zooals Fuik, en wordt daarom het grootste gedeelte der terreinen onbebouwd gelaten, om het vee 't noodige voedsel niet te ontnemen, dan heet het, dat het grootste deel „niet in cultuur is". De waterbassins schijnen ook alleen maar te mogen dienen tot irrigatie, want niettegenstaande het vee daar komt drinken, zegt Prof. Went „het eene, hoogst gelegene, wordt in het geheel niet gebruikt." Voor besproeiing niet, dit is waar, maar wèl voor het vee.

En wanneer wij toegeven, dat dit aldus opgevangen water in de reservoirs niet voor besproeiing wordt gebruikt, moet men ook hier nog een weinig verder denken.

Hoofdzaak bij ons heet, tropisch klimaat is, dat de grond bij de wortels der boomen frisch en nat blijft, niet dat de oppervlakte van den bodem wordt besproeid. Daarom moet door menigvuldige dammen het in de dalen nederstortende water zooveel mogelijk over de oppervlakte van het geheele „hofje" worden verdeeld en wanneer dan midden door dit terrein een diepe greppel loopt en op bepaalde afstanden hoogere dammen het water tegenhouden, wordt de geheele bodem van het „hofje" verzadigd van water en kunnen de vruchtboomen uitstekend groeien.

Besproeiing geschiedt hier hoofdzakelijk slechts bij nieuw geplante boomen, kweekbedden van groente en paragrasvelden. Achter de groote dammen graaft men de putten waar het water, dat wegzakt een verzamelplaats vindt, en zoo door windmolens opgevoerd wederom voor irrigatie dienen kan in de boven vermelde gevallen of bij uitzondering ook na langdurige droogte, voor oudere vruchtboomen. Mag men nu zeggen, dat hier „het water niet op rationeele wijze voor bevloeiing gebezigd wordt"? Zoo erg primitief schijnt het ons ook niet, wanneer „op den langzaam opdrogenden rand van het bassin geplant wordt." Is het dan praktischer het water uit het bassin te pompen naar een afgelegen stuk gronds om dáár rankvruchten te telen en niet op de reeds doorweekte grond langs het reservoir. Moet dan de planter, om niet primitief te wezen, noodeloos werk verrichten, of zit het „primitieve" in het beplanten van een niet afgebakend, opgehoogd bedje, door een kleine greppel van een ander bed gescheiden? Dit is geregelder, netter en ziet er aardiger uit, maar moet nu iemand die gebruik maakt van een door de natuur geïrrigeerd terrein „primitief" heeten?

Het paragrasveld van Brievengat heeft de Prof. niet gezien, het half verstikte paragras is dus verwaaid zaad, dat, op de plantage verspreid, met het onkruid, dikwijls voedsel voor het vee, opgroeit. Paragras wordt nergens uitgetrokken, ook niet op Brievengat, wel het gewone gras, dat op die plaatsen, waar mais gezaaid moet worden als onkruid beschouwd wordt en dus zoo goedkoop en vlug mogelijk moet verwijderd. De arme menschen drogen dit gras en verkoopen het als hooi. Een ieder weet, dat dit niet het beste soort hooi is. Maar op Curaçao moet men met weinig tevreden leeren zijn. Dit soort gras groeit overal en komt men U thuis brengen gedroogd en wel. De verkoop hiervan is weer een aardige bijverdienste voor het arme volk. Evenals in Holland tracht men hier bij het wieden van onkruid dit te vernietigen en daarom rukt men het uit met wortel en al. Niettegenstaande dit alles komt er het volgend jaar toch weer gras op die plaatsen, omdat het gras uitgetrokken werd, toen het rijp was en het zaad reeds gevallen. Den volgenden regentijd ontkiemt dit en groeit weder op. Als men zich gaat voorstellen in Holland te wezen, waar men van een weiland al het gras uitrukt, ja, dan vindt men zoo iets bespottelijk en kan men zich moeilijk iets dommers denken. Maar zoo gebeurt het hier niet. Ook in den overvloedigsten regentijd worden de rotsen van Curaçao niet in een welig weiland omgeschapen, maar uit den rotsachtigen, puntigen met steenen overdekten bodem dringt zich het gras door scheuren en spleten en gruis. Maar over zulk een bodem kan men niet maaien. De zeis zou bij de tweede snede reeds onbruikbaar wezen.—Laat men het gras dan snijden met de sikkel.— Goed; dit doet men ook op meerdere plantages, maar niet bij dit dunne spichtige gras, maar bij de steviger, hooger „maistortolica" (panicum fuscum, dactylotaenium aegyptiacum, eragrostis ciliaris, eleusine indica?) Dit is uitstekend veevoeder, maar wordt niet overal aangetroffen. Men heeft bevonden, dat dit gras gesneden, geurig blijft, terwijl als men het uitrukt het zand en de wortels er een grondigen reuk aan mededeelen. Hoe goed de paarden hun hooi ook schudden er komt licht wat zand mee in de maag en de harde wortels kunnen niet altijd worden afgeknabbeld, daarom geven meerdere planters aan *hun paarden* „mais tortolica" gesneden en niet getrokken. Maar nogmaals herhalen wij, men snijdt gras om het hooi beter te maken, niet omdat men bang is, dat het uitgetrokken niet meer opkomt, want het gevallen zaad zorgt bij volgenden regentijd voor nieuwe plantjes, de wortels dienen tot voedsel van den grond. Als het gras rijp is en gesneden wordt, is de regentijd meestal voorbij, zoodat een tweede snit toch niet te verwachten is.

De eigenaar van Groot Sint Joris vindt ook niet veel genade in professors oogen. Deze onderneming „is een typisch voorbeeld van een Curaçaosche plantage, daar de eigenaar wel het een en ander aan de onderneming heeft ten koste gelegd, maar zonder vast systeem, zonder voldoende kennis van het landbouwvak." Heel duidelijk wordt hiermede nu juist niet verklaard wat „typisch Curacaosch" is. Dat onhebbelijke „een en ander" klinkt nog harder voor den eigenaar, dan voor ons, omdat hij de overtuiging heeft *zeer veel* aan zijn plantage te hebben uitgegeven. Eenigszins wordt dit

---

tengewoon groot geweer, gleed hem rakelings over de borst en scheurde zijn wambuis stuk. De sluwe Sechiel vertelde later dat hij het tot op het laatste oogenblik in zijne hand gehad had Kruger terug te drijven; „maar van het oogenblik af waarop deze gelegenheid had gevonden om aan zijne brandewijnflesch te komen, was hij onoverwinnelijk geworden." Men moet weten, dat Kruger nooit een druppel brandewijn heeft gedronken!

Na het einde van het gevecht zond commandant Scholtz naar het huis van den Engelschen zendeling Livingstone, dat niet ver van den Kafferstad verwijderd lag. Hier vond Theunis Pietorius eene volledige werkplaats voor het herstellen van geweren, en eene menigte oorlogsbehoeften, welke Livingstone ten diensten van Sechiel bewaarde. Dat was eene schending van het Zandriviertractaat van 1852, waarbij bepaald was, dat aan de Kaffers noch wapens noch ammunitie mocht verschaft worden, en ook niet toegelaten mocht worden, dat zij zichzelven het een of ander verschaften. Scholtz confiskeerde daarom het oorlogsarsenaal van den zendeling, en om die reden werden de Boeren door Livingstone in heel Engeland beschimpt en belasterd.

Kort nadat de Oranje-Vrijstaat zijne onafhankelijkheid verkregen had, werd hij gewikkeld in een oorlog met de Basoeto's. Masues, het hoofd der Basoeto's, was een niet te gering te schatten tegenstander en hij had de beschikking over eene sterke oorlogsmacht. Zijne benden trokken dan ook roovend en plunderend door geheel het zuidelijk deel van den Oranje-Vrijstaat. Zoodra Kruger daarvan hoorde, besloot hij naar den Vrijstaat te gaan en aan de regeering zijne hulp aan te bieden.

De jonge Pretorius, de zoon van den ouden opper-commandant, A. W. J. Pretoris, die intusschen tot Staat-president der Zuid-Afrikaansche Republiek gekozen was, vergezelde Kruger met ongeveer 50 man, onder veldkornet Bodenstein. Te Osspruit, aan de Boven-Zandrivier, kwam men aan het eerste legerkamp der Vrijstaters. Dienzelfden nacht roofden de Kaffers de kudden van dat kamp. Kruger zond hun veldkornet Bodenstein met zijne mannen achterna, en het gelukte hun, den Kaffers het vee weer af te nemen. Van hier trok Kruger met zijn volk over Winburg naar Bloemfontein.

Aldaar aangekomen, bood hij aan, om zelf naar Masues te gaan en met dezen over den vrede te onderhandelen. De regeering van den Oranje-Vrijstaat nam dit aanbod aan en gaf hem generaal Fick en Martinus Schoeman als geleide mee.

Masues woonde op den berg Thaba Bosigo. Toen zij aan den voet van dezen berg waren aangekomen, zond Kruger iemand naar boven tot Masues, met de boodschap dat hij hem wenschte te spreken. Masues gaf als antwoord mee:

— Ik zal terstond komen, om met den heer Kruger te spreken.

Maar dat duurde Kruger te lang; hij ging zelf den berg op, om rechtstreeks naar de stad van Masues te gaan.

Toen hij met zijne geleiders de hoogte bereikt had, kwam Masues hem juist te gemoet. De Kaffer-kapitein Magono, uit den omtrek van Rustenburg, dien wij vroeger reeds hebben leeren kennen, en die zich bij Masues bevond, stelde Kruger voor, door te zeggen:

— Dat is Paul Kruger.

Waarop Masues hem de hand reikte en zeide:

— Is dat Paul Kruger? Hoe is dat mogelijk? Ik heb toch al zoovele jaren van hem hooren spreken, en ik ben reeds zoo oud. Hoe kan hij dan nog zoo jong zijn?

Toen nam Kruger hem bij den arm en bracht hem naar huis, in eene kamer waar geen zwarte mocht binnentreden, maar die steeds voor de ontvangst van blanken bestemd was.

Nadat eenige ververschingen gebruikt waren, begon men terstond me: de onderhandelingen. Kruger sprak:

— Waarom schiet gij elkander toch dood, om zulk eene kleinigheid? Waarom komt gij niet liever tot eene vriendschappelijke verklaring? Gij moet toch inzien dat de oorlog u zelve nadeel toebrengt. Gij verspert daardoor de groote wegen ook voor de andere volken, met wien gij in vrede leeft.

Na veel heen en weerpraten zeide Masues eindelijk:

— Het is waar wat gij zegt: want alles wat ik hier in mijn huis noodig heb, moet ik van andere volken koopen. En als de wegen door den oorlog versperd zijn, kan ik natuurlijk ook niets krijgen.

Toen begon hij weer opnieuw:

Zijt gij de man, vroeg hij aan Kruger, die Mapela van zijnen berg gehaald heeft?

Kruger antwoordde: Ja.

— Daarop zeide Masues, na eenige oogenblikken te hebben gezwegen:

— Gij moet niet denken dat het uwe dapperheid was, die Mapela van zijn berg gehaald heeft, maar het was Gods beschikking, die Mapela bestraft heeft.

Toen nu Masues bij elke gelegenheid over Gods beschikking sprak en vele vrome woorden gebruikte, zeide Kruger tot hem:

— Maar als gij werkelijk zoo geloovig zijt, hoe komt het dan dat gij meer dan éene vrouw hebt?

Masues antwoordde:

— Ja, ik heb er ongeveer tweehonderd; maar dat is nog niet half zooveel als Salomo had.

Daarop Kruger weer:

— Ja, maar weet gij dan niet, dat sinds Christus en het Nieuwe Testament ieder man maar éene vrouw mag hebben?

Masues dacht even na en antwoordde toen:

— Ja, wat zal ik u zeggen?...... het ligt zoo in de natuur.

Des avonds liet Kruger nogmaals Masues bij zich roepen, en nu werd tuschen hen eene overeenkomst gesloten, waarop de oorlog terstond zou ophouden Masues nam de verplichting op zich om zijne Kaffers terug te roepen, zoodra hij bericht zou ontvangen hebben, dat de Oranje-Vrijstaat de overeenkomst aanvaardde. Een vredesverdrag werd opgesteld en den volgenden morgen onderteekend......

Masues noodigde Kruger uit nog wat bij hem te vertoeven; want hij wilde een goed rijpaard voor hem uitzoeken. Kuger nam de uitnoodiging aan, ofschoon zijne geleiders Fick en Schoeman niet langer wachten wilden en allen vertrokken. Masues bracht hem toen een voortreffelijk rijpaard als geschenk.

De regeering van den Oranje-Vrijstaat erkende later het verdrag, dat Kruger met Masues had opgesteld. Daarmede was de eerste Basoeto-oorlog geëindigd......

(*Wordt vervolgd.*)

voor een ieder voelbaar, omdat op Groot Sint Joris 21 putten zijn met Amerikaansche windmolens, groote steenen reservoirs en een kostbare aanleg van zinken pijpen voor de besproeiïng. Prof. Went vindt het „kenmerkend Curaçaosch”, dat hij hier tusschen de sorghum in sapodilles, papajas, watermeloenen en pompoenen aantrof. Maar, zeker om dit te bewijzen, volgt er onmiddellijk „dit is trouwens de algemeene plantwijze in geheel West-Indië.” Waar blijft nu het „typische, kenmerkende Curaçaosch.”?

De mengkultuur, zoo algemeen in West-Indië, heeft haar reden van bestaan. Sorghum, watermoelen en pompoenen behooren tot „zulke gewassen, die hun ontwikkeling kunnen volbrengen in de regenperiode (waarbij de cultuur...... natuurlijk gevaar loopt te mislukken in regenarme jaren).” Omdat West-Indië rijk is aan regenarme jaren en er dus voortdurend gevaar bestaat, dat onze cultuur zal mislukken, tracht men ten minste iets te redden. Omdat boontjes en meloenen eerder rijp zijn dan sorghum, plant men die tusschen de kleine maïs om bij niet voldoende regen minstens iets van zijn grond te trekken en valt er overvloed van regen dan loopt de mais geen gevaar door de rankvruchten, welke tusschen de sorghum doorloopt. De wortels dezer planten komen zoo diep niet, dat zij de levenssappen van de mais wegtrekken, maar wel bedekken zij den grond met hun veelvuldig bladwerk en houden dien koel en frisch en verhinderen daardoor, dat hij verbrand wordt door de zon, uitdroogt en verhardt. De mais wederom raakt de diepgaande wortels van de sapodilles niet en zal dus ook niet zooveel kwaad stichten. Men moet, als het een weinig regent, de velden met hun mengkultuur maar eens zien, hoe welig ze staan en hoe frisch, eerder wijzen zij op onderlinge bescherming der planten dan belemmering en strijd. 't Spijt ons, maar ook wij kunnen door redeneering niet tot andere gedachten gebracht worden, feiten alleen zouden ons overtuigen en de tot dusverre beschouwde velden pleiten niet tegen de mengkultuur, geenszins zonder reden zoo algemeen verspreid over geheel West-Indië.

„Vervolgens vindt men (op Groot St. Joris) geheele velden beplant met kasjoe, daar de eigenaar meent, dat de vruchten in geconfijten toestand verkocht zouden worden; men heeft hier dus met een proef te doen, omtrent het resultaat waarvan nog niet veel te zeggen valt.” Prof. Went schijnt niet te weten, dat reeds lang de kasjoe in geconfijten toestand hier verkocht wordt, zij gelijken dan in vorm en smaak ietwat op vijgen en worden aldus geconfijt van Venezuela hier ingevoerd, misschien bij sommigen ook hier zoo bereid, doch dit is ons nog niet bekend geworden. Het is dus zeker dat de vruchten aldus verkocht *kunnen* worden, want het geschiedt reeds.

Dergelijke proefnemingen had Prof. Went moeten aanmoedigen en niet met een voornaam schouderophalen voorbij mogen gaan. Dat is juist wat Curaçao behoeft; de planters moeten beproeven hier nog onbekende cultures of conserveering van vruchten in te voeren en dan moeten zij daarbij steun en hulp erlangen van bevoegde personen.

„In het hofje staan een groot aantal mooie en oude boomen...... en tusschen de oude boomen staan er een aantal jongere, die toevallig opgeschoten zijn.”

De aanmerkingen, welke de rapporteur maakt, zullen wel ter harte genomen worden, maar waarom moesten zij vermengd worden met groote overdrijving en onwaarheden. Dergelijke mengkultuur staat ons nu minder aan en noemen wij „TYPISCH WENTSCH.”

In het hofje staan niet slechts mooie, oude, maar ook mooie, nieuwe boomen. Juist tegenover het kasjoeveld ligt een vlak terrein, waar reeds 2100 nieuwe boompjes zijn geplant, die allen 3 à 4 jaar oud zijn. De Professor is hier langs gewandeld; vreemd, dat hij dit niet opgemerkt heeft. De eigenaar is van plan in dit regenseizoen nog 900 boomen te planten.

Natuurlijk vindt men in een zoo uitgestrekte plantage ook jonge boompjes „toevallig opgeschoten”, tusschen de oude, maar die niet toevallig daar zijn blijven staan; zij moeten dienen om later geregeld te worden geplant op de plaatsen waar oude boomen gestorven zijn of moesten worden omgehakt. En het is duidelijk zichtbaar, dat aldus volgens regelmaat en orde geschiedde, reeds jaren lang.

Een ieder weet, welke hooggeplaatste personen op Groot St. Joris hebben gelogeerd, of de plantage hebben bezocht, zij hebben zich dus ook kunnen overtuigen van hetgeen wij hier hebben medegedeeld. Met opzet behandelden wij deze plantage wat uitvoeriger, omdat de kritiek van Prof. Went hierover uitgebracht al te overdreven, onvolledig en dikwerf bezijden de waarheid was.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Officieele berichten.

Bij Gouvernements-beschikking, is:

1°. de bij de brigade maréchaussée gedetacheerde infanterist P. DE HAAS, op diens verzoek, met ingang van den 15n. December 1902, naar het garnizoen teruggezonden.

2°. de infanterist C. VAN WIJNGAARDEN van het garnizoen alhier, met ingang van den 15n. December 1902, als maréchaussée der 2de klasse naar de brigade gedetacheerd.

3°. aan den Heer J. A. LAMPE, geëmploijeerde ten postkantore alhier, gerekend te zijn ingegaan den 12n December ll., wegens familieaangelegenheden, een binnenlandsch verlof van veertien dagen verleend met vergunning om zich naar Aruba te begeven.

4°. met ingang van 1°. Januari de persoon van J. M. SCHOTBORGH, assistent-torenwachter op Klein-Curaçao, benoemd tot torenwachter aldaar;

5°. de persoon van L. F. MATHEEUWS benoemd tot assistent-torenwachter op genoemd eiland.

Posterij.

Lijst van onafgehaalde en onbestelbaar bevonden brieven:

Mariano D. Becerra (4), Emilio Baez, Nane Berro, Simon Cedeño, M. J. Cardoze, Quirino Ortiz de Zarata, H. J. Dewall, Alberica P. de Dovale, Herman Elsevijf. Paulina Ferbbus, Richard Jaramillo N, Ob Kittelsen, Manuel R. Rodriguez c|o Mariano D. Becerra, D. H. Risbet, George Smith, Vicente Sanchez, Edwin Senior, Pedrito Sentiago, Luis V. Weeber.

Een aang. monster geadresseerd aan: G. A. Pinedo P.

Niet voor bestelling vatbaar een drukwerk geadresseerd aan: Wed. A. Brouwer.

IJkwezen.

Aan belanghebbenden wordt bekend gemaakt, dat het ijkkantoor alhier in het jaar 1903 geopend zal zijn in Januari, Februari en Maart op Maandag, Dinsdag en Woensdag van elke week van 's morgens 8 tot 's namiddags 2 uur en van af 1o. April op Maandag en Dinsdag van 's morgens 8 tot op het middaguur.

Het merk van goedkeuring te bezigen in het jaar 1903 zal zijn de letter „e”.

Havennieuws.

Onze haven werd wederom bezocht door verschillende oorlogsbodems naar aanleiding der woelingen in Venezuela. Op het oogenblik liggen hier nog in de haven H. M. *Suriname*, *Stosch* en *Panther*.

Moord.

Een droevig bericht deed Dinsdag de ronde. Op de werf *Motet* aan de Overzijde was het lijk gevonden van een soldaat met sporen van doodelijke verwonding aan den hals. Hoogst waarschijnlijk is hier dus een moord begaan. Een jongen van 17 jaar is, als verdacht, voorloopig in hechtenis, alsmede drie militairen, die ook niet vreemd schijnen aan dezen afschuwelijken misdaad.

Het mes van den jongen is reeds gevonden, de ijverige politie schijnt dus op het goede spoor.

„De Surinamer.”

Deze geachte Collega uit onze zusterkolonie wijdt in zijn No. 96, dd. 30 November, eenige regelen aan Prof. Went en zegt:

„Prof. Went wordt in Curaçao alles behalve vriendelijk besproken. Van alle kanten komen klachten in tegen zijne oppervlakkige en onoordeelkundige recensies over het eiland.” Daarna wordt medegedeeld wat J. H. B. G. in *De Vrijmoedige* schreef over den scherpen toon van het rapport, het ingezonden stuk van den heer C. Perret Gentil uit de *Amigoe* grootendeels overgenomen en ten slotte nog gezegd, dat de heer S. C. Henriquez een open brief vol klachten heeft gepubliceerd. Daarna vervolgt *„De Surinamer”*:

„In onze kolonie *schijnt* men meer met Prof. Went op te hebben, daar zijn naam steeds genoemd wordt als van den oprichter van een Proefstation. Wij zeggen: *schijnt*; want ook ons zijn aardige staaltjes van Professors oppervlakkigheid ter oore gekomen. Dit alleen willen wij den planters wel in overweging geven: Wanneer iemand zegt, dat Suriname een schoon en vruchtbaar land is, dan heeft hij daarmede Suriname nog niet gered.

Wij willen alleen maar te kennen geven, dat alle optimistische voorbarigheid dient vermeden te worden.”

Door deze mededeeling uit Suriname worden wij in ons oordeel over het rapport nog meer versterkt. Ook zijn wij blijde, dat dit oordeel, eenigszins althans, dáár wordt goed gekeurd en gedeeld; men mocht anders Curaçao eens al te pessemitisch vinden en daarom geen geloof slaan aan onze woorden.

Nederland.

Suriname.

Begrooting Suriname 1903. — Het eindcijfer bedraagt ƒ 2.760.917,41½ waarbij gerekend wordt op een bijdrage van ƒ 337.211,69½ uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de koloniale middelen. Het eindcijfer der Begrooting bedraagt ƒ 13.181,25 meer dan de voorloopig vastgestelde begrooting aanwees.

Hangende de beslissing over het denkbeeld om de landmacht in West-Indië te vervangen door marechaussee acht de Min. het tijdschip niet gekomen om over te gaan tot uitbreiding van het bestaande militiekorps.

Voor het (latere) maximum der traktementen van den inspecteur voor het onderwijs en van den geneeskundigen inspecteur, acht de Min. ƒ7000 voldoende. Inmiddels zijn de bezoldigingen met ƒ 250 verhoogd.

Bij de regeling der traktementen en toelagen van onderwijzers en verder bij de scholen werkzaam personeel is gerekend op het ontvangen van landbouwonderwijs op de normaalschool.

Voor de Moravische Broedergemeente en de R. K. gemeente zijn subsidies resp. van ƒ 38.400 en ƒ 19.200 uitgetrokken, terwijl de subsidie aan de ambachtsschool is verhoogd met ƒ 1000.

Als subsidie voor een wetenschappelijke expeditie naar het binnenland van Suriname is een crediet van ƒ 20.000 uitgetrokken als maximum steun van Regeeringswege, mits door de commissie een bedrag van ƒ 10.000 voor het onderzoek beschikbaar worde gesteld. De bedoeling is om, in aansluiting aan de verkenning van het Staatsgebied der rivier Coppename, kennis te verkrijgen van het bovenstroomgebied van de Saramacca en opneming van het gebergte daaromheen en daarbinnen, verder een botanisch onderzoek gedurende den tocht en verzamelingen op geognostisch en zoölogisch gebied.

Voor de verbetering van de wegen en straten van Paramaribo is ƒ15.000 uitgetrokken, hetgeen echter niet als een vaste post moet worden beschouwd.

Voor onderhoud en aanleg van centrale vestiginsplaatsen en andere vestigingen van kleine landbouwers is ƒ14,000 uitgetrokken boven het bedrag van ƒ34.5000 dat voor 1902 werd toegestaan. Een verhooging met ƒ17.500 van den betrekkelijken post is door den Min. niet overgenomen.

Niet overgenomen is een post van ƒ10.000 voor een nieuw politiestation.

In hoofdzaak zijn overgenomen de verhoogingen voor het administratief personeel van het dep. der koloniale vaartuigen. Niet overgenomen is de verhooging van de subsidie aan een particulieren stoomvaartdienst op de Nickerie.

Begrooting Curacao.

Het eindcijfer der begrooting van Curaçao voor 1903 bedraagt ƒ768 922,94 voor de uitgaven, terwijl de middelen en inkomsten op ƒ478.237,95 zijn geraamd; zoodat voor de uit 's Rijks schatkist benoodigde bijdrage ƒ290.684,99 wordt uitgetrokken of ƒ191.902,84 meer dan voor 1902.

Het is vooral de lagere uiterst voorzichtige raming der koloniale middelen, die tot een zoo hooge raming der Rijksbijdrage heeft geleid.

De door den Gouverneur voorgestelde verhooging met ƒ500 van het traktement van den Gouverneur is door den Minister van Koloniën niet op de begrooting gebracht, in verband met den financieëlen toestand der kolonie en daar de noodzakelijkheid hiervan niet is aangetoond.

Nu de drie gezaghebbersplaatsen (op St. Martin, Ned. gedeelte, St. Eustatius en Aruba) zijn opengevallen, schijnt het de juiste tijd dit ambt af te scheiden van dat van ontvanger.

De voorgestelde verhooging met ƒ1000 voor den administrateur van financiën is eveneens door den Minister niet op de begrooting gebracht om dezelfde reden als boven.

Een verhooging met ƒ3000 wordt voorgesteld van het aandeel van den contrôleur en de verdere beambten in de opbrengst der emolumenten; ƒ2000 subsidie aan de Vereenigde Protestantsche gemeente op Curaçao voor herstelling van het kerkgebouw.

Niet overgenomen zijn voorts o. a. ƒ1000 voor kosten voor de opmeting en in kaart brengen van het domein, ƒ2000 voor buitengewone uitgaven voor het domein, ƒ500 als tegemoetkoming aan een studiebeurs voor twee jongelieden aan de landbouwschool te Wageningen.

Overgenomen is ƒ1200, voorgesteld voor vernieuwing van het quarantainegebouw op Bonaire.

(*Het Vaderland.*)

Curacao.

Ingediend is een wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over 1898. De uitgaaf bedraagt ƒ690,235, de ontvangst f518,011; het nadeelig slot alzoo ƒ172.224, welk bedrag dientengevolge tot aanvulling van de koloniale geldmiddelen noodig is geweest.

De bijdragen in de koloniale geldmiddelen zal alsnog met ƒ1269,11½ moeten worden verhoogd.

Buitenland.

Frankrijk.—De Fransche Kamervergaderingen beloven interessant te worden. In de allereerste plaats is de behandeling te wachten van het tractaat tusschen Frankrijk en Siam, dat in de pers forsche bestrijding vond en ook in de Kamer tegenstanders heeft onder de ministerieelen. Een dezer, Etienne, president der koloniale groep, waartoe leden uit alle partijen behooren, is Delcassé reeds wezen vragen het tractaat in te trekken, doch dit weigert hij beslist.

Hij heeft gezegd, dat regeering in de tegenwoordige omstandigheden slechts de keus had tusschen een verdrag met Siam of een „krachtig optreden" tegen Siam. In Frankrijk's belang wilde hij het eerste kiezen, aangezien de loyale uitvoering van het verslag voor Frankrijk groote voordeelen zou opleveren.

De correspondent van de „Frankf. Ztg." verzekert nog, dat minister Delcassé, in weerwil van den heftigen strijd die er tegen gevoerd wordt, vast op de aanneming van het bedrag rekent. In het reeds openbaar gemaakte geelboek heeft de regeering verscheidene inlichtingen van diplomatieken aard niet kunnen opnemen, maar in de Kamer zal zij. zooveel dat maar eenigszins mogelijk is, duidelijk maken dat het onmogelijk zou zijn, de betrekkingen met Siam nog langer ongeregeld te laten, tenzij Frankrijk geheel afstand wil doen van zijn invloed in Siam. Het ministerie is zoo overtuigd van deze noodzakelijkheid, dat het met Delcassé mede zou gaan en de kabinets-quaestie zou stellen.

In afwachting van deze groote dingen zijn in de Kamer beraadslagingen gevoerd over een wetsontwerp, dat is ingediend door eenige kamerleden, Breton, Antide Boyer en Vaillant. De voorstellers willen verandering brengen in de regeling van de samenstelling der commissiën uit de Kamer in dier voege, dat in den aanvang van het zittingsjaar vijftien groote commissiën zullen worden benoemd voor vooruit bepaalde onderwerpen, een commissie voor de douane, voor den arbeid, sociale verzekeringen, enz. De benoeming dezer commissiën zou plaats hebben door een stelsel van proportioneel kiesrecht zoo, dat 15 leden voor elke commissie één lid kunnen aanwijzen, terwijl elk kamerlid slechts van één commissie deel zal mogen uitmaken. Zoodra voor eene commissie op die wijze een twintigtal leden is aangewezen, zou zij in werking treden. Breton verdedigde het ontwerp. Zooals men weet, worden tot dusverre de commissiën benoemd naar gelang ze noodig zijn en dan is in den laatsten tijd meermalen het gevolg dat de commissie louter samengesteld wordt uit leden van de meerderheid, zooals dat onlangs het geval is geweest bij de commissie voor de congregatiën. Het ontwerp van Breton c. s. kent een veel sterker positie toe aan de minderheid en dat is dubbel nuttig in de Fransche Kamer, waar de arbeid der commissiën van zoo overwegenden invloed is. De Kamer heeft het eerste artikel van het wetsontwerp reeds aangenomen met 381 tegen 179 stemmen. De benoeming van groote commissiën in den aanvang van het jaar is hierdoor verzekerd.

Het voorstel-Roche, waarbij aan de mijnmaatschappijen wordt opgelegd de verplichting aan het geheele gesalarieerde personeel een aandeel in de winst toe te kennen, is door de Kamer verwezen naar de commissie voor het mijnwezen.

De gevraagde dringend-verklaring voor een voorstel-Tournade, bepalende dat voor de verkiezingen voor den Senaat ook het algemeen stemrecht behoort te worden ingevoerd, werd door den premier bestreden.

Engeland.—De *Westminster Gazette* wijst er op, dat er met 's konings verjaardag vijf ridderorden aan Portugeesche ambtenaren zijn gegeven. Als dat niet iets beteekent! De nieuwe agent van de imperiale militaire sporen te Lourenço Marques was gedurende den oorlog sterk tegen de Engelschen. Nu heeft hij een Engelschen post en draagt een Engelsche orde. Waarom?

„Waarschijnlijk soekt onze regeering iets van Portugal te verkrijgen (als zij het niet al heeft), en wel iets aan de Delagoabaai uit de klauwen van Duitschland, iets dat onder het gezegende woord „facilities" (voordeelen) gerangschikt mag worden. Eenvoudige inlijving is niet waarschijnlijk."

De koning van Portugal is al onderweg om den koopprijs in zijn zak te steken.

—Betreffende het bezoek van Chamberlain heeft Gordon Sprigg in het parlement verklaard, dat er regelingen worden getroffen voor een rondreis door de belangrijke steden en districten, zoowel Hollandsche als Engelsche, ten einde den minister op de hoogte te brengen van de verschillende nationaliteiten in de bevolking der kolonie.

Het Parlement is voor deze zitting gescheiden.

Belgie.—In de 19 November gehouden vergadering der Belgische Kamer sprak president Schollaert zijn leedwezen en verontwaardiging uit over den aanslag op den Koning. Hij stelde voor een adres te richten tot den Koning. De Smet namens de regeering, Woeste voor de rechterzijde, Neujean voor de liberale linkerzijde stemde daarmede in. De socialist van der Velde keurde den aanslag af, zeggende dat het hem speet, wegens zijn republikeinsche overtuiging, het adres geen steun te kunnen verleenen. Hij sprak nog de hoop uit, dat de regeering verontschuldigingen zou aanbieden aan den Engelschen afgevaardigde Keir Hardie.

Transvaal.—Generaal de la Rey te Brussel uit Londen aangekomen op de reis naar Berlijn, vertelde aan een verslaggever van de „Petit Bleu", dat de generaals besloten hebben hun reis door Europa af te breken en naar Afrika terug te keeren, ten einde daar aan den minister Chamberlain den toestand uiteen te zetten. De generaals zullen den minister te Pretoria ontmoeten onder voorwaarde, dat dit Botha, die, ook volgens De la Rey, te Londen vrij ernstig ongesteld ligt, mogelijk is.

Generaal de Wet is te Kaapstad aangekomen en zag er, volgens de bladen, zeer goed uit. Aan een terugkeer naar Europa dacht hij echter niet. Het was hem daar te lastig met bezoekers, die een mensch niet eens gelegenheid gaven te slapen. Als reden van zijn terugkeer gaf hij op de ziekte van zijn familieleden te Heilbron.

Ingezonden Mededeelingen.

TIJDTAFEL

van de stoomschepen der "Red D Line" tusschen
NEW-YORK,
PUERTO RICO, VENEZUELA en CURAÇAO.

1902.	Zulia	Caracas	Marcb.	Philad.	Zulia	Caracas
Vertrekt van NEW-YORK	Nov. 8	Nov. 15	Nov. 22	Nov. 29	Dec. 6	Dec. 13
Komt aan te SAN JUAN		20		Dec. 4		18
Vertrekt van „		21		5		19
Doet CURAÇAO aan		23		7		21
Komt aan te LA GUAIRA	15	24	29	7	13	22
Vertrekt van „	16	26	30	10	14	24
Komt aan te PTO. CABELLO		27		11		25
Vertrekt van „		28		12		26
Komt aan te CURAÇAO	17	29	Dec. 1	13	15	27
Vertrekt van „	24	30	8	14	22	28
Doet LA GUAIRA aan		Dec. 1		15		29
„ SAN JUAN „		3		17		31
„ PONCE „	26		10		24	
Komt aan te NEW-YORK	Dec. 2	8	16	22	30	Jan. 5

Dienst tusschen Curaçao en Maracaibo.

	Zulia	Merida	Marcb.	Merida	Zulia	Merida
Vertrekt van CURAÇAO	Nov. 17	Nov. 24	Dec. 1	Dec. 8	Dec. 15	Dec. 22
Komt aan te MARACAIBO	17	25	2	9	16	23
Vertrekt van „	22	28	6	12	20	26
Komt aan te CURAÇAO	23	29	7	13	21	27